

891.99

5-60

Աղյուսակ

2824-54

այլ. 11

37-542-1
36-54

19 NOV 2011

Ե Ս Ս Ս

ՅՈՒՐՏ ԿԻԹԱՌ

ՊՅԱԿ Կ-

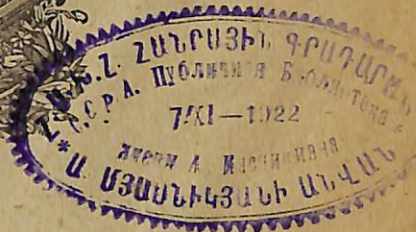
Յպագր. ԶՍԲՀ Ն. ՊԵՐՊԵՐՆԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ. 1909

6-6D

U S U

3018 4100.1

448

Տպագր. ԶՍ.ՐՄ. Ե. ՊԵՐՊԵՐՆԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, 1909

ՅՈՒՂԱՐՁԱՆ

ԱՆՄՈՒԱՆԱԼԻ

ՍԻՍՈՒԱՆԱՅ ՎԵՐՔԵՐՈՒՆ

..... Ա Պ Ր Ի Լ

Էռկինե եղար աղբ լաց ու կոծի
 Երկունքին վիժող հայուն ձուածին
 Քողով թրքուն խնկում մը աղի
 Լանջ-խառնարանի օակ....Յեւ Մայր երկինք։

ԵՍՏԱ

ՆԱԽԵՐԳԱՆՍ

ԳԱՄԲԱՐԱՆԸ

Խանձարուր մը թաց, բաժ մը սարսըռուն
Անոնց՝ որք ըմպին սե նեկտար մահու,
Ու տողանցում դէպ՝ աշխարհ մ'անանուն,
Զորս գծեն որսեր բախտի մ'այցելու:

Յենակէտ մը սե, խորան մը մըթան
Ծըրարել բոլոր թըռիչքներ կեանքի,
Ու կարգաւ անվերջ նինջ մը մշտնջեան,
Լքած անվերադարձ հնոցը պատրանքի:

Մատուռ պաշտումի, ապաստան մը զով
Անոնց՝ որք հեծեն ճակ'տագրով թախծուն,
Օրրան մը ոմանց ալ հեշտ, թնխըրով:
Առլցուն յոյսովն աւօտի մ'փայլուն:

Խօլ բողոք սակայն, բողոք մը հայի
Թաղել հոն անժամ... Գաղսնիքներ բերի...:
ԵՍՏԱ

1 Մայիս 1909
ՍԻՍ

ՅՈՒՐՏ ԿԻԹԱՌ

ԱՊՐԻԼԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻՍ

Երազներու հուր թռիչքներ կը մարին
Պատրանքներու մէջ խարուսիկ :
Յոյսերու հորիզոնը լուսատարը
Կը գգուէ իւր մրափն երազուն
Հոգեվարքի քթթումներուն մէջ աղօտ :
Ալ հովերը, ուխտաւորը մայր երկրին .
Զովացումի մեղմ համբոյրներուն վերջին նուագը «լաքած»
Կը համերգեն հեծեծանքներ աղիողորմ :

Ու վշտահարի ցուրտ սգովը ցաւագար
Սեւ օրերու ողբերգը կը վիպի՝ }
Եթերի լայն հորիզոններէն դարվար
Հայ օճախի վրայ նսեմ՝
Ուր ողբ ու կոծի ահերը լոկ կը գերասանեն
Զուելով սեւ քնարներ անցեալի, [ուայլէ,
Ուր յուզմունքներու ու ցաւերու ելեւէջող հրդեհումը կը շա-
Կեանքէն զգուած հոգիներու խօլ բողոքն պրիսմակող :

Կենաց ցօղը չձիւներ ճակատներուն վրայ այդ մոգական
Ուր երբեմն խանդ-հմայքի շիկնոտ ժպիտը կ'արտափայլէր
Հրկիզումի վառ բոցովը պերճախօս .
Այլ խոր ցաւերու զգլխանքէն արտահալած
Արցունքը ուրուականն անցեալի կը պարէ
Այտերու դալուկ հիւսկէնի վրայ
Կեանքի յետին առկայծումի հեւքով :

Խռովք մը կայ կղզիացած
Այդ շիթերու մէջ բոցասլաք ,
Խըռովք անսովոր ,
Ուր դարաւոր գանգատի բուրվարումը կայ ցնցող ,
Ուր անհուն հեծկլտուք մ' է խօսուն ,
Առ երկինքն ատրուպէ , առ ճակատագիրն սեւ :
Աւա՛ղ, անոնք բախտը կ'ողբան թառամ ,
Բախտն անողք ու դաժան ,
Հայորդիի մը՝ յոյս-բողբոջն դարերու ,
Որու արեւն զամբար մըն էր
Լոկ հայ անուան շողացող ,
Ու խնկաման իւր սիրտ .
Հայ ցաւերով մխացող ,
Կռեկէն արդար դատն վրէժի ,
Կեանքի աշունը շուտ խամրած էր
Անոր ճակտին դրասանգը պերճափայլ գնդակներու ցուրտ
ձեւքերուն տակ ,
Ու փոխան ընդվզումի կայծակին ,
Մահուան մշուշը կը հեւար խորշումներու մութ ծալքերուն
մէջէն ,
Թարգմանն եղերական սեւ օրին :
Դէ՛հ, գնդակներ՝ գուսաններ գրթաղ ,
Ոգեցէք Ձեր արհաւիրքը ու սոսկումը սրտաքանդ ,

Մառեցնելով խանդաւիւնի քնարները հնչուն ,
 Դէ՛հ, կախաղաններ, պարկաներ անողորմ
 Բարձրացուցէք գլուխները ձեր սէգ .
 Հայրեննիքի բարձաւանդակներու վրայ ալեւոր
 Ու մանեցէք կեանքի թելերը ազատութեան վեհ լուստին՝ բա-
 րասուն ,

Բայց ձեր սագրանքի դաւերը պատիր
 Լոյս-երկոյնները մոխրել բնաւ չեն կարող,
 Այլ միշտ լուսարփի պիտի շողան կլիովեան էջերու վրայ,
 Միշտ թարմ ու ձայնատու պիտի հնչեն
 Դարերու երկարածիգ եղերերգը հիւսելէն
 Խարձազանգելէն ամէն սրտերէն :

Մն, եղբայրներ, լացի հորիզոնը յդի է միշտ ցաւերով,
 Պատանքենք ալ սեւ յիշատակներն աղեկտուր,
 Ու միակամ անեղծ դրուատիքը երիզենք
 Դեկալիոնին կենաց ծովին անբաւ .
 Մն, գերեզմաններ մոխրները ծխացած,
 Թէեւ բախտի ժպիտը վաղ տժգունած է
 Անոր աստղէն լուսագեղ,
 Բայց ցոլումները դեռ դարեր պիտի փարոսեն
 Հայ սիրտերու մէջ սեւագիր,
 Միշտ հոն հրահրելով «Ազատ Կոչում»ի
 Բողբոջները յուսապարար :

Ս Ի Ր Ո Յ Խ Ո Ր Ա Ն

Ջրամոյցն Վարդից

Օրրումները հովերուն հեշտ, կենսածիր հինգ գարուններուն
 Հազիւ սահած այտերէդ վար, փթթումներով սիրահրաւէր
 Փշրեցաւ ա՛հ, սէր օղակը մեր փափկասուն, սիրահնչուն,
 Զոր անձկագին յօրինած էինք մէջ սիրտ-բոյնին մեր սիրերեր :

Երկինքն անգութ կտրեց անխնայ կեանք-պարտէզէն իւր
 սիրալի,
 Թելերը գիրգ դալալյանքի սոխակին այն ուրախալի,
 Թաղելով և մեր երազներն արշալոյսի մը ապառնի,
 Տակ ցրտահար համբոյրներուն իւր մահագոյժ սեւաթորմի :

Ճակատագրի սեւ մըռայլը դառնակսկիծ, քրտմնափուշ
 Տակաւ անխօս առկայծեց լոյսն ատրուշանին այն գարնայնի,
 Յաջաղելով հող-պատանք մ'իսկ թաղել մարմինն իւրեան
 քնքուշ

Ու ծրարել յաւերժապէս իր գաղտնիքը ցաւից կեանքի :

Լոյծ կապոյտը միայն եղաւ փափուկ բարձը Մորփէոսի,
 Բուրել յաւէտ կեղերջն անդրաւ խնկումները իւր անսահման
 Եւ ցօղուիլ սարսուռներով գեհնին այն խորհրդալի
 Փոխան ամէն սրտակըտուր խանձ-արցունքին մօրենական :

Հոն վիպել յար սեւ էջերը իւր ողբերուն կեղերջական,
 եւ ցօղանալ պաղպաղներով լուսնին աննինջ շիրիմխուզարկ՝
 Որոնք թափին ընդգրկելու խունկ վերելքներն իւր անխա-
 փան,
 Յօլումներով պաճուճազարդ երիզներուն իւր շիկորակ:

Հոն կնքել սեւ հոգեվարքի... հուսկ ժըպիտը... ա՛հ, պատ-
 ռալի
 Փայփայումով առկայծումի բեկբեկ ցուքին զարմանահիւս,
 Միշտ ձայնելով արձագանգով խաղերուն հեշտ ծովահարսի
 Ու ջրելով վարդ-կոկոնը կեանքին շուշան, վաղաժամ, կիւս:

Բանաստեղծի ցաւ-գեհեանին յանկերգն հեւքոտ—«Յուժֆ
 մ'անքառամ»,
 Մարմնացումն եղաւ սկուայ մը կիւսահմայ, պատրողական
 Ուր ծըրարած կարծես խռովքները բոլոր իւր անթարչամ
 Յիշատակի կըտակ մ'անմեռ Սէր-պրիսմակ մ'ամբիծ, կուտան:

Հանգստացի՛ր, բարունակ դու՝ արմատախիլ ո՛հ, մայր բու-
 նէն՝
 Որսդ ծաղիկ մահ-ճիւղին, ժանտ մանգաղին այն վատա-
 գուժ՝
 Թաց շիրմիդ մէջ,—խաժը դաժան, ողբ մատուռը կեանքիդ
 անդէն՝
 Մենացումով փայփայանքին, արեւ-լոյսին սիրաքնքուշ:

Խնկէ յաւէժ անդորրութիւնը քու մենաւոր, զով, սիրախանձ
 Մեհեանիդ մէջ, սեւ անդունդիդ քառսին մէջ այդ վալրահակ,
 Երկեղնով առեղծուածն քու յուշքերուն անվերադարձ,
 Ու գծադրելով մոխիր-մատեանը կեանքիդ դօս ա՛հ, տխրե-
 րանդ:

Հանգիստ ամէն ոսկորներուդ երերոս դու հեծեծագին՝
 Թէեւ լիբլինք խաւարեց ա՛հ, արշալոյսը քու չքնաղագեղ
 Թէեւ անգուժ ճիրան մահու փետրտեց հուր վարդն քեւ
 կեանքին

Թէեւ հովեր դառնակսկիծ խամրեցին քու ծաղիկ գեղգեղ
 Քնար մը յար պիտ՝ թրթռացնէ թելերն հոգւոյդ անըջանքին....

Ս Ե Ի Ք Ը Ն Ա Ր

Առ

Ճգենական նատիր մէիր կիւսահմայ,
Պերճանքներու խօլ թափօրով անբաղայ,
Ուր թովանքի ալեւոյթ մը կ'այգանար
Մագնիսելով աղերախքը լանջքաց վառ:

Մարիներու կայծակումը ծիածանւող,
Հիւսիսայգ մը սնուցանէր յուսաշող,
Ուր տերեւէր յոյս-չաքլում մը սրտաթինդ,
Ջրվէժելով երկնավտակ կեանք, սէր, խանդ, խինդ:

Ճրին արցունք՝ Մեղսմունք բախտին նուաղ
Կ'արեւէ արգ հիւծող սրտի հեւք մ'աւաղ,
Ու մոխրի թխպոտ բալը կը ճգնէ
Բուրվառելով բիւր թախիժներ սառոյցէ:

Չոճեաց վէրքի կոյր հեգնումը կը խնծղայ
Բուրաստանիդ մարած վարդին գոգն անզգայ,
Խաւերակներ՝ գերառաններ կեղծիքի
Յիշատակի սուգը բուրին սարսելի:

Ճիւնի թո՛ղ ցուրտ կանթեղները զառանցեն
Վերջալոյսիդ սեւ հսկումը կարգալէն,
Բայց քու Սուգը հայն օրը յար բուրվառուն
Դղրդելով երկինքը կոյր Էանգորոյն:

Դ Ա Մ Բ Ա Ն Է Ն Ձ Ա Յ Ն Ե Ր

Ատանցիի

Բիւր երազներ կ'երիւրէին
Սըլաքները հուր իմ ճակտին,
Ու վարդ-հրդեհ լավայէր դեռ
Սիրտ-խորանը կըրակահեր:

Կեանք-իգայի պըտուկը յղի
Յոյսի աստղեր յար հեղեղէր:
Խառանցք բաղդի «Ազաւս քնարի»
Ներդաշնակէր թրթռուն թեւեր:

Վերացումը կը բաղխէր դեռ
Լանջքի անդրին իմ բոցասլաք,
Ու խօլ տենչեր ա՛հ, կը բուրէր
Բոցեղ գանկի եթերն յստակ:

Մոխիրներ վաղ անձրեւեցին
Ցօղեր ցնցող, մահասարսուռ
Ու սուգ մ'անյոյզ հեգնեց ցրտին
Թըմբիւրն կեանքին յուսաթուիչ, հուր:

Մըռայլ ամպեր քողարկեցին
Արեւն այդ վառ, նոր ծագ գարնան՝
Զոր բողբոջէր ժըպիտ կեանքին
Փթթումներով մեղկ, աննման:

Հոգեվարքը ճակտագրին սեւ
Թոթվեց ամէն ցուքեր յոյսին,
Ու պատրանքի թուխբը լոկ հեւ
Սառած քընար շոյեց տխրին:

Արպեօք երեւ մը անվրդով՝
Աղօտ ցալում ա՛հ, յոյսերու՝
Որ կը ցնդի փայլակտումով
Լոյս-թաթթիչին վառ, կենսատու:

Ասուպ ապթաք, փոփոխելի՝
Ետտ անդարը համաստեղեաց՝
Որ կ'ափսէ ճակատն երկնի
Մազելով 'տին ամպեր սեւ, թաց:

Վա՛րդ մը քնքուշ յոյժ հոգեթով,
Խունկ-եղեմին քուրմն անբողոք,
Որ կ'քիռն թափաղ պաղ համբոյրով
Բախտ-առանցքին ա՛հ, անողոր:

Ո՛հ, հոգիդ ի՛մ, հսկէ անխռով
Սուգ-մոխիրը քու գաղտնիքի
Զի հայն է միշտ յուզարկաւոր
Անէացում ողբալ այրի...

Ք Ի Շ Ե Ր Ա Տ Ե Ն

Քող մ'երերայ կոհակներով բարձրահոծ
Լացող կեանքի սեւ քայլերուն հեռ հեւքոտ,
Ու փոխան բիւր վառ շողերուն ա՛հ հընոց,
Խորհուրդ-աշխարհ մը մըթազգած և աղօտ:

Լըռութիւնը խօսի յաւէժ սգրական
Յօրինելով իմ Մահեղը ա՛հ ցալի
Ու վէտվէտներ՝ հառաչանքիս նախարան,
Լոկ կը խըզեն հիւսկէնը հեւ այդ խաւի:

Կը կոծկոծի ընդհատ վայրեն բուերուն
—Նւտերպէ ա՛հ, յուզմունքներու դառնալի—
Երիզելով յար յանկերգը կոծերուն
Ցաւ-սլաքումը ա՛հ հառաչքին իմ այրի...:

Ցընորքներու ովկէան մը բռնաշունչ
Կը վիպէ իւր մեներդները թախծաղին,
Սիրտ-քարայրի փակարանին մէջ անանջ՝
Խըռովքներու մատուռը խօլ անքնին:

Հովեր լոկ յղի կուգան հեւքով սարսուռի
Ողբերգելու խօլ երազը սեւ ժամին,

Ու լաւ աւա՛ղ հառաչք-ցօղեր սարսելի,
Ծաղիկ սրտին իմ հետ թարըմ, անմեկին:

Հոգիս մըռայլ բաւդին մէջ մի իկարոս
Միշտ կ'երազէ աւօտ-նայնաթ մ'լիայոյս,
Որ կը չաքլէ անուրջներն իմ սրտահոս
Ու զեղու նոր նեկտարները կեանքին Լոյս....:

Ո՛հ մութը լոկ կ'օրրէ վերելքս տխրաշեշտ
Սողոսկումով «Ցուրտ ծիծաղին» հոլաթեւ
Ուր ճաճանչէ Մորիէոսեան մի գիրկ հեշտ:

Ի՛րիճ-նուագներս ալ կը մարին յարատեւ
Բակով մըթար թարթիչներուն մոլեգին
Ողբալ թափսոսն սեւ սուգն իրենց կոյր բաղդին....

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԵՐԿԵՐԸ

ՏՈՒՐՑ ԿԻԹԱՌ Բ. ՅԵՐՐԱՆԺԻ (անսխալ)

՝	՝	Գ.	՝	՝
ՓԹԻԹՔ	ԳԱՐՆԱՅՆԻ	՝	՝	
ԹՈՒՉՔ		՝	՝	

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0323889

28659